

ORUŽANE SNAGE SAVEZNE REPUBLIKE NEMAČKE

Poznata je stvar da NATO-pakt sačinjavaju 12 evropskih i 2 van-evropske zemlje, odnosno da on pokriva veći deo teritorije severne, zapadne, južne i jugoistočne Evrope, uključujući tu i Sredozemlje, kao i teritoriju Severne Amerike sa Atlantikom. Na taj način zahvata ukupnu površinu od oko 22 miliona km², na kojoj živi blizu 500 miliona ljudi, koji proizvode oko 70% svetske industrijske proizvodnje, a raspolaze vojnom silom od oko 6 miliona vojnika, odnosno masom od oko 95 miliona obveznika — muškaraca od 18 do 45 godina starosti.

U tako uopštenoj slici ove vojnopolitičke organizacije kapitalističkih zemalja vodeće mesto (pored SAD), još od njenog uključjenja u pakt 1955. godine, neosporno pripada SR Nemačkoj — kao ekonomski i vojno najjačoj sili i najvernijem američkom savezniku na tlu Evrope. Postepenim vojnim dezangazovanjem SAD u Evropi poslednjih godina i istupanjem Francuske iz pakta 1966. godine još više su povećani značaj, mesto i uloga SR Nemačke među zemljama članicama pakta, a time i njene armije kao okosnice vojne snage ove multilateralne organizacije.

Svojim geostrategijskim položajem SR Nemačka pokriva veći deo centralnog vojišta na evropskom ratištu i daje veći deo vojnih efektivâ predviđenih za isto — oko 60%, a zajedno sa SAD skoro četiri petine svih suvozemnih snaga namenjenih ovom vojištu, koje se procenjuju na oko 24 raznorodne divizije.

JACINA I STRUKTURA BUNDESVERA

U odnosu na veličinu i važnost teritorije SR Nemačke, raspoloživi ljudski potencijal, masu vojnih obveznika, njenu ekonomsku moć i ulogu u okviru pakta, normalno bi se očekivalo da Bundesver ima izrazito veliko brojno stanje — što u praksi nije slučaj. Polovinom 1969. godine armija je brojala 465.000 ljudi¹ ili svega 0,8% od ukupnog broja stanovništva (59 miliona); to čini 3,9% muškaraca od 18 do 45 godina starosti, kojih je u 1968. bilo oko 12 miliona. Izvan Bundesvera, u poli-

¹ Planom razvoja brojno stanje Bundesvera na kraju 1969. godine trebalo je da iznosi 460.000 ljudi, od čega: 26.000 oficira, 122.000 podoficira, 88.000 vojnika pod ugovorom i oko 224.000 vojnika na odsluženju roka.

cijskim snagama, angažovano je oko 120.000 ljudi (od čega oko 30.000 u graničnoj policiji), čime se i procenat ljudstva pod oružjem penje na oko 10%, što je još uvek znatno ispod proseka NATO-a, koji se kreće oko 1,5%. Pored toga, Bundesver zapošljava i preko 150.000 građanskih lica, pa se i time „razlikuje” od većine drugih armija NATO-a.

U opštoj strukturi Bundesvera, čije su forme u osnovi klasične, postoji jedna specifičnost. Pored već ustaljena tri vida — kopnene vojske, ratnog vazduhoplovstva i ratne mornarice — Bundesver ima još i teritorijalnu odbranu kao poseban vid (sa svojim komandama, jedinicama i organima).

Kopnena vojska. Suvereni vid u sastavu Bundesvera je kopnena vojska, koja od samog početka ima primat. U tekućim planovima razvoja i dalje modernizacije ovom vidu se poklanja i najveća pažnja, što je, uzgred rečeno, i intencija SAD da njihovi saveznici u Evropi akcenat razvoja svojih armija stave na kopnene snage. KoV Bundesvera raspolaže sa oko 300.000 ljudi ili 64,5% od ukupnog ljudstva u armiji, sa tendencijom daljeg povećavanja tog broja.

Jedinice kopnene vojske organizovane su u tri korpusa. Postoje 12 divizija, od čega je 6 mehanizovanih (oklopno-grenadirskih), 4 oklopne, 1 brdska i 1 vazdušnodesantna, ili ukupno 32 brigade (16 oklopno-grenadirskih, 12 oklopnih, 2 brdske i 2 vazdušnodesantne). Sve jedinice kopnene vojske su u potpunosti mehanizovane ili motorizovane, tako da pešadijskih jedinica, u klasičnom smislu, nema, pa se po tome Bundesver svrstava među najsavremenije vojske u svetu.

Kopnena vojska je moderno naoružan i opremljen vid; procenjuje se da raspolaže sa: preko 70 lansera tipa „Honest John” i „Sergeant” za upotrebu nuklearnih bojevih glava — kojima još ne raspolaže; blizu 3.300 srednjih tenkova, od čega je više od polovine (oko 1.800) tipa „Leopard” zapadnonemačke proizvodnje, a ostali su (oko 1.500) tipa M-48A2; preko 200 lakih tenkova; oko 7.000 oklopnih transportera tipa HS-30 i M-113; oko 1.000 SO 90 mm i pt-raketa; više od 2.000 topova i haubica raznih kalibara; preko 500 lakih aviona i helikoptera; oko 90.000 vozila — točkaša i guseničara (od čega samo u sastavu 12 postojećih divizija ima oko 45.000); kao i ogromnom količinom drugog savremenog naoružanja i raznovrsne opreme.

Ratno vazduhoplovstvo. Drugo mesto pripada ratnom vazduhoplovstvu, sa perspektivom da ga i dalje zadrži. Raspolaže sa oko 101.000 ljudi, ili sa 21,7% od ukupnog brojnog stanja Bundesvera, sa preko 600 borbenih i oko 150 transportnih aviona, 4 eskadrile helikoptera i 15 diviziona pav-raketa tipa „Nike-Hercules” i „Hawk”. Od borbenih aviona ima 18 skvadrona tipa F-104G i 8 skvadrona tipa G-91, od kojih je jedan deo osposobljen za nuklearna dejstva.

Osnovna je težnja u daljem razvoju ovog vida da se postojeća flota borbenih aviona što pre zameni savremenijim američkim avionima tipa F-4 „Phantom”. Prva partija od 88 aparata je već poručena i oni polako stižu, a sledeće partije zavisiće od raspoloživih finansijskih sredstava, jer cena ovog aviona iznosi oko 20 miliona DM (po kursu pre revaloracije marke), zbog čega je rešeno da se i dalje serijski proizvode

avioni tipa „Starfighter”, kao glavni predstavnik borbene avijacije, a 50 aparata ovog tipa poručeno je i u SAD.

Ratna mornarica. Kao po tradiciji treće mesto među vidovima rezervisano je za ratnu mornaricu. Ona je i u pogledu brojnog stanja najmanja — oko 36.000 ljudi (od toga oko 6.000 u mornaričkom vazduhoplovstvu), ili 7,8⁰/₁₀ ukupne jačine Bundesvera. U floti ima oko 250 brodova, od čega: 12 podmornica, 9 razarača, 11 fregata, a ostalo su minolovci, minopolagači, desantni brodovi, borbeni i patrolni čamci, itd. Ratna mornarica nema krupnijih plovnih objekata — nosača aviona, krstarica, bojnih brodova ili podmornica na nuklearni pogon, niti se u programu razvoja flote predviđa njihova nabavka, odnosno izgradnja. Ovakvo stanje odraz je mesta i uloge ovog vida u sastavu Bundesvera, što je u skladu i sa tekućom politikom NATO-a, posebno SAD prema flotama armija zemalja članica pakta. Pored flote mornarica raspolaže i sa 100 borbenih aviona tipa F-104G i 2 skvadrona obalne izviđačke avijacije, opremljena aparatima „Br-1150 Atlantik”, a u planu je da se formiraju i dva skvadrona helikoptera.

Po tekućem programu razvoja ratna mornarica će od 250 brodova i 35.000 ljudi, koliko je imala početkom 1969, narasti do kraja 1970. godine na oko 280 plovnih objekata i oko 43.000 ljudi. Pored ostalih, gradi se i 8 razarača klase „Charles F. Adams”, nosivosti oko 4.000 tona svaki, naoružanih raketama tipa „Tartar”; to će pored četiri nove fregate biti i jedini plovnih objekti naoružani raketnim oružjem.

Teritorijalna odbrana. Ovaj vid oružja raspolaže sa 28.000 ljudi ili oko 6⁰/₁₀ ukupnog brojnog stanja, sa navodnom tendencijom manjeg brojnog porasta. Formirana je van ograničenja postavljenih Londonskim ugovorom iz 1954. godine, uz prećutno odobrenje zapadnih saveznika. Po prvobitnom planu ovo je trebalo da bude jezgro buduće nacionalne armije, koja bi se formirala na početku rata i ostala bi pod nacionalnom komandom — za razliku od ostalih vidova koji se u celini stavljaju pod komandu NATO-a. Vremenom je, međutim, teritorijalna odbrana postala jedan od vidova sa istim ili sličnim karakteristikama kao što ih ima i kopnena vojska. O njenom daljem razvoju postojala su dva sasvim oprečna mišljenja: jedno — da se i dalje razvija kao zaseban vid, a drugo — da se potpuno integriše sa kopnenom vojskom. Izgleda da je prevagnulo ovo drugo i navodno je već doneta odluka (1. II 1969) o integraciji koja treba da se realizuje u toku sledeće tri godine.

SAVEZNIČKE — STRANE TRUPE NA TERITORIJI SR NEMAČKE

Specifičnost međunarodnog položaja SR Nemačke, za razliku od ostalih zemalja članica NATO-a, ogleda se i u tome što su na njenoj teritoriji već više godina stacionirane strane trupe — delovi oružanih snaga nekih zemalja NATO-pakta, koje zajedno sa zapadnonemačkom armijom sačinjavaju snage prvog stratejskog ešelona.

Procenjuje se da stranih trupa u SR Nemačkoj ima skoro koliko i nemačkih — oko 360.000 ljudi, sa verovatnom tendencijom manjeg po-

rasta u periodu posle događaja u Čehoslovačkoj, Tome je, poslednje dve godine, prethodio period smanjenja trupa, u kojem su SAD povukle oko 30.000, Velika Britanija oko 6.000, Francuska oko 5.000, Belgija oko 12.000 ljudi, a i Kanada je bila nagovestila smanjenje svog kontingenta.

Unutar ovih efekтива (od 360.000 vojnika) pojedine zemlje učestvuju sledećim snagama:

SAD sa oko 220.000 ljudi svrstanih u 5 divizija, 3 samostalne brigade i nekoliko vazduhoplovnih jedinica;

Velika Britanija sa oko 50.000 vojnika raspoređenih u 5 brigada i jedinice avijacije;

Francuska sa blizu 60.000 ljudi — u 2 divizije i 1 brigadi;

Belgija sa 25.000 ljudi raspoređenih u dve divizije; i

Kanada sa 5.000 vojnika — u 1 brigadi.

VOJNI RASHODI I KADROVSKI PROBLEMI BUNDESVERA

SR Nemačka je jedna od retkih zemalja koja u prvoj deceniji posle drugog svetskog rata nije zvanično imala izdataka za potrebe odbrane, jer nije ni imala svoju armiju. To ne znači da u tom periodu nisu postojali „vojni izdaci”, ali ne za izdržavanje svojih, već okupacionih trupa, kao i izvesni vojni troškovi kroz „Blankov ured” (od 1949. godine), koji je poslužio kao „embrion” zapadnonemačkog Bundesvera. Nasuprot tome danas se SR Nemačka ubraja u onu malu grupu zemalja čiji vojni rashodi prelaze 5 milijardi dolara, pa se na zvaničnoj listi rashoda za potrebe armije ova zemlja nalazi na šestom mestu u svetu.

Vojni budžet za budžetsku 1969/1970. godinu iznosi oko 21 milijardu maraka, što čini četvrtinu državnog budžeta za tu budžetsku godinu ili 4,1% bruto nacionalnog dohotka. Raspoloživi podaci govore da su vojni rashodi u stalnom porastu i da indirektno vrše sve jači pritisak na lični i društveni standard stanovništva.

Problem nedostatka starešina raste od samog početka razvoja Bundesvera, tako da je danas to jedan od težih problema ove armije, čije rešenje zahteva izuzetne napore i velike materijalno-finansijske izdatke. U nizu zahteva za brzo rešavanje sadašnjih slabosti vojnog mehanizma rukovodioci armije u poslednje vreme dižu „uzbunu” zbog slabe bojeve gotovosti oružanih snaga. Jedan od važnijih razloga takvog stanja, kako sami tvrde, jeste dugogodišnji i stalno akutni problem nedostatka starešina — oficira i podoficira, čije rešenje ne trpi dalja odlaganja.² U aktivnoj službi, kao što je već rečeno, ima oko 122.000 podoficira, što znači da postoji „deficit” od nekih 30.000 podoficira ili oko 21%. Slična situacija je i kod oficirskog kadra, gde nedostaje oko 4.500 ljudi ili blizu 20% od punog formacijskog sastava (približno 26.000, uključujući tu i generale).

Drugi ozbiljan problem predstavlja mali broj ljudi koji se poziva na odsluženje vojnog roka na osnovu Zakona o opštoj vojnoj obavezi građana. Taj broj se kreće u granicama od oko 50% od ukupne mase

² Prema nekim podacima Bundesver je za poslednjih nekoliko godina napustilo oko 36.000 oficira i podoficira.

muškaraca jednog godišta sposobnih za služenje u armiji.³ Rezultat toga je, pored ostalog, i činjenica da je zapadnonemačka armija krajem 1968. god. raspolagala relativno malim brojem obučених rezervista — jedva 800.000 ljudi ili u proseku 65.000 godišnje, računajući od formiranja armije 1955. godine. Rešenje problema ovog „uskog grla” predlaže se kroz povećanje trajanja vojnog roka sa 18 meseci, koliko sada iznosi, na 2 godine. To bi obezbedilo rapidnije povećanje ukupne mase rezervista, ali bi istovremeno povećalo i ukupno brojno stanje mirnodopske armije, što je, bar za dogledno vreme, neprihvatljivo. Takvo rešenje bi znatno povećalo izdatke za potrebe Bundesvera, koji su i bez toga predimenzionirani, a usput bi iskrslo i mnogo drugih „pratećih” problema, što bi još više usložilo već postojeće.

BUNDESVER I NUKLEARNO NAORUŽANJE

Jedna od dominantnih preokupacija pojedinih vojnih rukovodilaca, počevši od Jozefa Štrausa, pa preko fon Hasela, do doskorašnjeg ministra odbrane Šredera, podržanih od strane pojedinaca ili grupa najekstremnijih političara, bila je nagovoriti Amerikance da im daju nuklearno oružje za Bundesver — u čemu bar do danas nisu uspeli. Dosledni svom stavu neširenja nuklearnog oružja, Amerikanci im, kao što je to slučaj i u odnosu na ostale saveznike, nisu dali bojeve glave. Međutim, oni su im, i pored toga, dali znatna sredstva za njihovo lansiranje i prenošenje — rakete, avione i haubice, pa su zapadni Nemci ipak zadovoljni i otprilike ovako rezonuju: sredstva smo dobili pa ćemo, ako zatreba, verovatno dobiti i deo stokova nuklearnog oružja koje Amerikanci imaju na našoj (nemačkoj) teritoriji.⁴

U odnosu na Veliku Britaniju i Francusku, koje pored SAD jedine među zapadnim zemljama imaju sopstvene izvore nuklearnog oružja, SR Nemačka se — u pogledu raspolaganja nuklearnim borbenim sredstvima — nalazi u podređenom položaju i u punoj je zavisnosti od vođeće zemlje bloka. Ta činjenica je u potpunosti suprotnosti sa stvarnim mogućnostima SR Nemačke u pogledu proizvodnje nuklearnog oružja, koje su ako ne veće a ono bar slične onima Francuske i V. Britanije. Sa tog stanovišta može se shvatiti zvanični stav bivše Kizingerove vlade da ne potpiše Ugovor o zabrani širenja nuklearnog oružja, što je učinila tek sadašnja vlada „male koalicije” 28. XI 1969 — kao 93. zemlja po redu.

³ Prosečni godišnji kontingent regruta iznosi oko 325.000 mladića. Od toga broja se oko 50.000 proglašavaju nesposobnim, oko 140.000 se pozivaju na odsluženje vojnog roka, a „ostatak” od oko 135.000 sposobnih muškaraca se uopšte ne poziva u vojsku.

⁴ Od preko 7.000 nuklearnih bojevih glava (razne jačine i namene), koliko ih SAD navodno imaju u Evropi, preko polovine je verovatno stokirano u SR Nemačkoj. Prema nekim podacima na njenoj teritoriji stokirano je i oko 2.000 „A”-mina, od čega je jedan deo svojevremeno (na zahtev Nemaca) navodno trebalo da bude postavljen duž istočnih granica — što do sada nije učinjeno.

Prema zapadnim izvorima realne mogućnosti SR Nemačke za eventualnu proizvodnju nuklearnog oružja, u slučaju da joj se otvori „zeleno svetlo”, danas su takve da bi ona vrlo brzo mogla da izradi odgovarajući broj „A”-bombi. Procenjuje se da bi nakon nekoliko godina od početka eventualne proizvodnje već mogla da proizvodi oko 200 bombi godišnje, što bi se u daljem procesu brzo povećavalo. Ilustracije radi treba reći da se oko 450 zapadnonemačkih preduzeća, među kojima i industrijski giganti, kao što su Simens, Krup, AEG i drugi, bave istraživanjem nuklearne energije. Koliko je poznato, u SR Nemačkoj postoje 4 nuklearna centra sa reaktorima velike snage, čiji bi se proizvodi mogli koristiti i u nemiroljubive svrhe. Rezerve proizvedenog plutonijuma do prošle godine cene se na oko 200 kg; od te količine moglo bi se odmah izraditi oko 60 „A”-bombi nominalne jačine od 20 KT.

PROIZVODNJA I PRODAJA NAORUŽANJA

U prvim godinama svog postojanja, izgradnje i usavršavanja Bundesver se naoružavao, opremao i snabdevao gotovo isključivo nabavkama iz inostranstva, sa težištem na američke izvore, posebno kad je bilo u pitanju teže naoružanje i oprema za sva tri vida. Ovakvo stanje trajalo je sve do pre nekoliko godina.

Povoljan razvoj ekonomskih odnosa na spoljnom i drugih događaja na unutrašnjem planu poslednjih nekoliko godina pogodio je nemačkim težnjama da se postepeno, ali sigurno, izmeni politika nabavki i proizvodnje naoružanja i opreme za potrebe sopstvenih oružanih snaga. Ovim je SR Nemačka želela da postigne dva cilja: prvo, da se što je moguće pre oslobodi zavisnosti od inostranstva, i, drugo, da što uspešnije ostvari štednju.

Sadašnja orijentacija ide za tim da se što brže i što više povećaju i prošire sopstveni kapaciteti i asortimani proizvodnje naoružanja i opreme ne samo za potrebe Bundesvera već i za izvoz, kako u zemlje članice NATO-a tako i u druge zemlje širom sveta, pri čemu se SR Nemačka javlja i kao davalac kredita, a time i kao ozbiljan konkurent drugim zemljama na svetskom tržištu.

Prvi značajniji uspesi na tom planu realizovani su u proizvodnji srednjeg tenka tipa „Leopard” vrlo visokih kvaliteta. U okviru naoružanja Bundesvera ovaj tenk je tokom 1969. godine ozbiljno ugrozio pozicije američkog modificiranog tenka tipa „Paton”, čiji je primat ranije bio neprikosnoven. Samo u toku pomenute godine proizvedeno je 920 tenkova tipa „Leopard”, od čega je 112 isporučeno Bundesveru, a 808 je namenjeno izvozu. Slična situacija je i sa novim oklopnim transporterom tipa „Marder”, koji treba da zameni sadašnji oklopni transporter tipa HS-30. Zamena teče prema stepenu proizvodnje, s tim da se do kraja 1970. godine planira izrada oko 2.000 komada. Značajan uspeh postignut je u proizvodnji aviona F-104G po američkoj licenci, kao i u proizvodnji drugog naoružanja i opreme, naročito za potrebe kopnene vojske i teritorijalne odbrane.

U tekućim planovima razvoja Bundesvera — sva tri vida oružja, težište je dato na usavršavanje organizacionih formi, na modernizovanje naoružanja i opreme i poboljšanje sistema obuke i školovanja.

Kopnena vojska intenzivno sprovodi plan povećanja udarne moći svojih jedinica uvođenjem u naoružanje novih tenkova tipa „Leopard”, zatim plan povećanja pokretljivosti pomoću novih transporterata tipa „Marder” i drugih vozila, kao i jačanja borbenih jedinica na račun neborbenih, odnosno konvencionalnih komponenti na račun nuklearnih i, najzad, plan usavršavanja obuke. Ratno vazduhoplovstvo teži što bržoj zameni svoje relativno zastarele vazdušne borbene flote novim savremenijim aparatima, a ratna mornarica gradi modernije površinske brodove i podmornice i postepeno uvodi raketno naoružanje.

Prema oceni stranih vojnih stručnjaka, Bundesver u poslednje vreme ulaže znatne napore da poveća svoju borbenu sposobnost u celini, u čemu je bar do sada imao vidnog uspeha. Raspoloživi podaci navode na zaključak da će dalji pravac razvoja Bundesvera biti sličan tekućem, što je potpuno u skladu sa zvaničnom politikom SR Nemačke, a istovremeno odgovara zajedničkim NATO-koncepcijama strategije „elastičnog odgovora”, u kojoj Bundesver treba i dalje da se razvija na konvencionalnim osnovama — sa težištem na kopnenoj vojsci.

Poslednjih nekoliko godina sve više se zapaža tendencija porasta značaja Bundesvera kao uticajnog faktora u životu zemlje. Sve mere koje se preduzimaju i realizuju na tom planu otvaraju, reklo bi se, put (i jačaju pozicije) najagresivnijim snagama zapadnonemačkog imperijalizma, militarizma, neonacizma i revanšizma. Istovremeno **ne treba** zaboraviti činjenicu da neonacisti imaju dosta **jako uporište** i izvor biračkih glasova baš u samom Bundesveru. **Računa se** da 20—25⁰/₀ starijeg sastava oružanih snaga **simpatiče** neonacističku NPD-stranku u njegovog vođu Adolfa fon **Tadena**, za razliku od opšteg proseka takvih simpatija u SR Nemačkoj, koji se procenjuje na 10—15⁰/₀. Ova činjenica je jedan od osnovnih razloga zbog čega tok unutrašnjeg razvoja ove zemlje nije **interesantan** samo za taj narod — za Nemce već i za sve miroljubive narode Evrope i celog sveta.

Mada od nove zapadnonemačke vlade Vilija Branta ne bi trebalo očekivati neke spektakularne i senzacionalne promene u odnosu na vojnu politiku i ulogu i mesto Bundesvera na unutrašnjem i spoljnom planu, ipak se veruje da će se vojna sila ubuduće manje koristiti kao oslonac u vođenju politike.

Pukovnik

Čiro SIKAVICA

L I T E R A T U R A :

- The Military Balance* 1969—1970, str. 23—24;
The Jane's Fighting Ships 1969—1970, str. 105—116;
The Jane's All The World's Aircraft, str. 65—78;
Military Review, maj 1969, str. 105 i 108 i jul 1969, str. 12—23 i 106;
Statistički godišnjak Jugoslavije 1968. godine, str. 610—629;
Svjetski almanah 1968, str. 614;
Vojna enciklopedija, tom 6, str. 177—178;
 Agencijske i novinske vesti od juna do kraja novembra 1969. godine.